

Rozsah práce

Práce se rozkládá na 79 číslovaných stranách, včetně přílohové části, z toho samotná textová část na 63 stranách, což odpovídá standardní struktuře práce tohoto typu. Práce obsahuje značné množství tabulek a obrázků (24, resp. 32).

Volba tématu

Téma práce je s ohledem na změny v reprodukčním a společenském chování evropské populace od 60. let minulého století po současnost aktuální. Z prvního pohledu se zdá pak být jen zvláštní výběr zemí pro bližší analýzu, tj. zařazení Finska k zemím Visegrádské čtyřky (V4) se nejeví příliš logické, ani zdůvodnění v *Úvodu* či na s. 35 práce není příliš přesvědčivé (a ani výsledky shlukových analýz v první analytické části nejsou dostatečně průkazné pro vhodnost přiřazení Finska k zemím V4). Práci jako celku to však nikterak nevedí.

Cíl práce a jeho naplnění

Autorka si vytyčila hned několik hlavních cílů práce – popsat trendy a současnou situaci úrovně a struktur plodnosti v zemích EU 28, analyzovat vybrané státy současné EU z hlediska struktur živě narozených dle legitimacy a zjistit závislost mezi legitimitou a vybranými strukturálními charakteristikami, stejně jako analyzovat postoje a názory obyvatel vybraných států k manželství a dětem narozených mimo manželství. Z výčtu těchto cílů je zřejmé, že se jednalo o poměrně ambiciózní záměr, který – i s ohledem na celkový rozsah práce – dle mého názoru nebyl vždy plně naplněn. Často se jedná především o pouze deskriptivní charakter výsledků bez snahy většího vzájemného porovnání. Například je škoda, že se autorka kromě posledního odstavce v *Závěru* více nevěnovala vztahu mezi „reálnými daty“ (analýza založená na oficiálních datech) a výsledky z analýzy výběrového šetření.

Struktura práce

Práce je rozdělena do sedmi hlavních kapitol, včetně *Úvodu* a *Závěru*. Kromě obvyklých úvodních kapitol (*Použitá data a metody*, resp. *Diskuse s literaturou*) se jedná o tři hlavní analytické kapitoly, které postupně zpracovávají témata dle vytyčených cílů práce, tj. o pohledu na trendy a rozdíly v zemích EU přes analýzu plodnosti dle legitimacy ve vybraných zemích po analýzu postojů na základě dat z výběrového šetření. Autorka tak správně postupuje jednak od teoretických poznatků k praktickým dovednostem, stejně jako od obecného ke specifickému.

Práce s literaturou

Práce s podpůrnou literaturou je na průměrné úrovni. S ohledem na poměrně často zpracovávané téma a výběr analyzovaných států by se dalo očekávat v rámci diskuse s literaturou také nastínění některých dalších témat, která se snaží více pochopit změny a především dopady v reprodukčním chování v zemích nejenom východní Evropy (např. otázka bezdětnosti, resp. procesu odkládání a rekuperace rození dětí). Citační zápisy, stejně jako seznam bibliografických zdrojů, jsou až na malé výjimky korektní.

Metodologické postupy

V práci jsou použity základní ukazatele plodnosti (jejichž nadefinování v metodologické kapitole by se mohlo věnovat více prostoru, aby to bylo zřejmé i pro čtenáře bez znalosti demografické analýzy), stejně jako několik statistických metod pokročilejšího charakteru (shluková analýza, analýza kategoriálních dat pomocí chí-kvadrát testu, binární a nominální logistická regrese). Oprávněnost použití chí-kvadrát testu je diskutabilní (u použitých typů dat se dalo předpokládat, že výsledkem všech testů bude zamítnutí nulové hypotézy...). V rámci vyhodnocování výsledků chí-kvadrát testů autorka v metodologické části píše, že bude porovnávat testové kritérium s kritickou hodnotou, avšak ve výsledcích v tabulkách typu Tab. 4 používá vyhodnocování pomocí tzv. p-hodnoty, přičemž v tabulkách má navíc chybně napsáno, že se jedná o „chí-kvadrát test“. Autorka si také často zaměňuje pojmy

hladina významnosti (α) a interval spolehlivosti ($1 - \alpha$), kdy hladina významnosti nemůže být 99 %... (viz např. s. 12). Metodologický postup logistické regrese v kapitole 6 je málo popsán, není proto možné korektně zhodnotit výsledky provedené analýzy.

Přínosy práce

Práce přináší závěry za poměrně již často zpracovávané téma, proto nelze – i s ohledem na malou provázanost vlastních analýz – nalézt nějaký zásadní přínos pro odbornou i laickou veřejnost. Nicméně závěry především z analýzy dat výběrových šetření jsou bezesporu zajímavé a mohou být pokladem pro vysvětlení určitých změn v reprodukčním chování v závislosti na odlišných názorech respondentů v otázce manželství, resp. rození dětí.

Připomínky k práci

K práci mám, jako oponent, několik připomínek, přičemž mezi zásadnější lze řadit následující:

- V Metodologii autorka uvádí, že byla data skládána z různých databází, doplňovány apod. Došlo k nějakému testování validity doplněných dat, tj. zda se např. údaje ze dvou databází pro roky, které mají obě uvedené, shodují?
- Nejvíce připomínek se řadí k první části analýzy – typologii evropských států dle ukazatelů plodnosti – často autorka nepracuje se všemi státy současné EU 28, přičemž se občas při výsledcích analýzy do problematiky zamotává:
  - Pokud někde nejsou uvedeny všechny státy EU 28, mělo by to být pod daným obrázkem uvedeno (např. neuvedení Rumunska v obr. 1).
  - Pokud z výsledků shlukové analýzy vyjde, že jeden stát tvoří samostatných „shluk“, bylo by dobré to také okomentovat, ale především zdůraznit, že tento stát následně nevstupuje do dalších analytických tabulek a grafů (např. situace Estonska v kapitole 4.1, Irska u tab. 2,...).
  - Tabulky se základními charakteristikami skupin zemí dle výsledků typologie v kapitole 4 nejsou podle mého názoru příliš vypovídající – zařazení počátečního a koncového údaje spolu s průměrným údajem za celé sledované období 1970–2012 nepovažuji za příliš šťastné. Řešením by bylo třeba uvedení průměrných hodnot po např. jednotlivých desetiletích.
  - Shluková analýza je provedena za období 1970–2012, ale grafy, které vždy v dané podkapitole na tuto analýzu navazují, jsou pro období 1960–2015... – proč je vymezení nejednotné? V textu jsem nedohledal patřičné zdůvodnění...
  - Obrázky ilustrující současný stav sledovaného ukazatele jsou popsány jako „v zemích Evropské unie v roce 2015“, ale např. z obr. 7 je patrné, že je zde obsaženo pouze 23 států bez zdůvodnění, proč pět unijních států chybí... (zmínka je jen v textu ve smyslu „dostupné státy“; to samé u obr. 14). V textu na s. 24 se píše, že Rakousko v roce 2015 mělo určitou hodnotu podílu narozených mimo manželství, přesto Rakousko v grafu 7 chybí.
  - V grafech se vyskytují hodnoty za průměr EU – jedná se o prostý aritmetický průměr, nebo vážený průměr, kde vahou jsou např. počty žen v reprodukčním věku? Výsledné hodnoty jsou totiž často značně odlišné, tj. pokud se jedná o prostý aritmetický průměr (hodnoty za EU 28 za celé období Eurostat nepublikuje), tak mohou být uvedené křivky mírně zavádějící...
- Obrázky jsou často usazeny na místech, která nekorespondují jak se souvisejícím textem, ale dokonce jsou umístěny v jiné kapitole – např. obr. 1 se týká obsahu kapitoly 4.1 a je umístěn před touto kapitolou za úvodním textem kapitoly 4; obr. 15 před začátkem kapitoly 4.3, kam tematicky patří apod.
- Komentování výsledků analýzy závislosti legitimacy živě narozených (kap. 5.1) je dle mého názoru příliš deskriptivní, dle stejného „mustru“ pro všechny analyzované proměnné.

Formální stránka

Formální zpracování práce je na slušné úrovni, byť některé části by si zasloužily větší snahu při závěrečném zalomení textu (např. obsah a další seznamy, číslování stránek mimo pravý okraj strany, hodnoty v tabulkách by

měly být zarovnány zprava, nikoliv na střed,...). Podkapitola v rámci 4. kapitoly je chybně očíslována (je 4.1.2, má být 4.2.1). „Ined“ by byl vhodnější spíš psát velkými písmeny „INED“ (viz Seznam zkratek). Grafická stránka práce je jinak na standardní úrovni.

Jazyková stránka

Po stylistické stránce se jedná o průměrnou práci, v které se občas opakují již sdělené informace, stejně jako skutečnost, že některé pasáže jsou psány poměrně „kotrbatě“ (např. 1. odst. s. 10). Chyby lze nalézt občas v interpunkci, ale vyskytuje se i čistě gramatická chyba (s. 15, poslední odstavec – studie ... byli). Co se dalších nepřesností, tak občas se chybně vyskytne „Evropská Unie“, sjednotit by asi stálo také psaní Česka vs. Česká republika (vs. ČR). Nicméně nejedná se o chyby, které by měly na výsledné hodnocení práce vliv.

I přes výše uvedené nepřesnosti a výtky, které se týkají především zpracování čtvrté kapitoly a metodologických postupů u dalších analytických kapitol, se přesto domnívám, že Dominika Ščučková zpracovala standardní diplomovou práci, ve které prokázala, že je schopna zpracovat, zanalyzovat a interpretovat výsledky v rámci studované problematiky. Proto

navrhuji přijmout překládanou diplomovou práci k obhajobě.

RNDr. Luděk Šídlo, Ph.D.

Praha 2017-05-23